

Ted adhuc ut homini loquuntur, unde sequitur: {Respondeunt ei: Non habemus hic, nisi quinque panes & duos pisces.} Addiscimus autem in hoc discipulorum philosophiam, qualiter contempserunt escam. Duodecim enim exstantes, quinque panes habebant, & duos pisces. contemptibilia enim illis erant corporalia, & a spiritualibus possidebantur.

Quia igitur discipuli adhuc ad terram trahabantur, iam dominus inducere incipit que ab ipso erant. {Qui unde sequitur: {Qui ait eis: Afferite illos mihi huc.} Propter quid autem non facit panes ex nihil, quibus turbam pacatur? Matilicet obstruit. Manichaei os, qui creaturas alienant a Deo, & poperi doceat, quoniam omnia quae videntur, eius opera & creationes sunt, & te offendit.

Hoc enim facit dominus non mane, non meridi, sed vespere, quando Sol iustitiae occubuit. R E M I. Per vespere enim mors domini deflagravit, quia postquam ille verus Sol in ara crucis occubuit, famelicos satiavit. Vel per vespere ultima etas facilius designatur, in qua filius dei veniens, turbas in se creditum refecit.

R A B A. Quod autem discipuli rogant dominum, ut dimittat turbas, vt emant sibi cibos per castella, signat fatidum Iudaeorum contra turbas gentium, quos iudicabant magis apertos, vt quererent sibi cibum in conuentis phariseorum, quam diuinorum librum tererent patru. H I L A. Sed dominus respondit: Non habent necesse ire, ostendens eos quibus medetur, venalis doctrina cibo non egere, neque necessitatibus habere accepit quinque panibus & duobus pisibus, a spiciens in calum, benedixit ac fregit.

Quare autem apergit in calum, & benedixit? Oportebat namque credi de eo quoniam a patre est, quoniam ei equalis est, & qualitatem demonstrabat, cum potestate omnia faceret. A patre autem esse se monstraret, ut in omnia referens faciebat, inuocans eum ad ea quae siebant, & ideo ut virtute ostendat, nunc quidem potestate, nunc autem orans miracula facit. Deinde considerandum, quod in minoribus autem potestate omnia facit. Quod enim peccata dimittit, mortuos suscitavit, mare refrigeravit, occulta cordium redarguit, oculos collidit, ceci natu, & quis solius dei sunt, nequam videtur orans.

Quod autem panes multiplicari fecit, quod his omnibus minus est, non respexit in calum, vt dicas quoniam & in minoribus, non aliunde virtutem habet quam a patre. Similiter autem erudit nos non prius tangere menem, donec gratias egerimus ei, qui cibum dabo. Propter hoc etiam, & in calum respicit, aliorum enim signorum multorum exempla habeantur, huius autem nullum. H I E R O. Frangente autem domino, seminarium fit ciborum, si enim sufficiunt integrum, & non in frustra discripsi, & non dividunt in multiplicitate, tantum multitudinem atere non poterant. Turbe autem a domino per apostolos alimenta suscipiunt, unde sequitur: {Et dedit discipulis panes, discipuli autem turbis.} C H R Y. In quo quidem non solum eos honorauit, sed vultum virum miraculo factum, non increduli sunt, neque oblitus factur eius cum preterierit, manibus ipsis testantibus. Ideoq; turbas dimittit prius famis sensum accipere, & discipulos atere interrogare, & ab ipsis accepte panes, vt multa efflent testimonio eius quod siebat, & multas rememoraciones habent miraculi. ex hoc autem, quod nihil amplius quam panes & pisces est, & ex hoc quod omnibus comiter ea apposuit, humiliatorem, parsoniam, & charitatem quae omnia ultimarent communia, eos erudit, quod & a loco docuit, cum super cibum eos discubundare fecit, non enim nutritur solum corpora volebat, sed & animam erudire. Panes autem & pisces in discipulorum manibus augebatur, unde sequitur: {Et manducauerunt omnes, & saturati sunt.} Sed neque ad hoc stetit miraculum, sed & superabundante fecit, non panes intercros, sed fragmenta, vt ostendat quoniam illi panes, neque quantum reliqui erant, & vt absentes dicant quod factum est, & ne vellus quod factum est, admittit esse phantasiam, unde sequitur: {Et tulerunt reliquias duodecim copinos plenos fragmentorum.} H I E R O. Vnusquisque enim apostolorum de reliquo saluatoris impie copinum suum, vt ex reliquo doceat veros suis panes qui multiplicati sunt. C H R Y. Propter hoc enim duodecim copinos superabundare fecit, vt & Iudas suum copinum portaret. Accipiens autem fragmenta, dedit discipulis & non turbis, quae adhuc imperfettae disponitae erant quam discipuli. Iuxta numerum quinque panum & comedentem virorum, quinque milium milii tituto est, unde sequitur: {Manducantium autem, sicut numerus quinque milia virorum, exceptis mulieribus & parvulis.} C H R Y.

K

C H R Y. Diligenter examinationem eorum, quae facta erant tradere volens, eos qui pramissum signum viderant, iussit a se separari, quia eti praesens viuis fuisse, phantasma & non in vereitate, sciebat miraculum dicere, non tam in ables. Et ideo dicitur: {Et statim compulit Iesus discipulos acedere in nauiculam, & præcedere cum transfretum, donec dimitteret turbas.} H I E R O.

Hoc enim erat plebis maxima laus, quoniam mulieres & viri abiabant, quando haec reliquia facta sunt. H I L A. Non autem quia que panes multiplicantur in plures, sed fragmentis fragmenta sic cedunt. Crescit deinde materies, nescio utrum in mensuram loco, aut in sumptum manibus. R A B A. Hoc autem miraculum scripturus Ioannes, p. multa quia proxima est pascha. Marthæ vero & Marcus hoc, interfegi Ioanne, continuo factum esse commemorant, unde colitur imminentia passchalium festiuitate suis decollatum, & anno post sequente, cum paschale tempus redire, mysterium dominice passionis esse completum. H I E R O. Omnia autem haec plena mysteriis sunt.

G E T statim compulit discipulos ascendere in nauiculam, & præcedere eum transfretum, do-

nece dimitteret turbas. Et dimissa turba, ascendit in montem solus orare. Vespere autem facto, solus erat ibi. Nauicula autem in medio mari iactabatur fluctibus. Erat enim contrarius ventus. Quarta autem vigilie noctis, venit ad eos ambulans supra mare. Et videt eum super aquas. At ipse ait: veni. Et descendens Petrus de nauicula, ambulabat super aquam, vt veniret ad Iesum. Videns vero ventum validum, timuit. Et cum cepisset mergi, clamauit dicens: Domine saluum me fac. Et con-

H I E R O. sermone ostendit intuitus eos a domino recessisse, dum amore præceptoris, ne ad punctum quidem temporis ab eo volunt separari. C H R Y. Considerandum autem, quod cum dominus magna operatur dimittit turbas, docens nos nulquam gloriam multitudinis prosequi, neque attrahere multitudinem.

Et iterum doceat, non debere turbis nos commiscere, continue, neque fugere multitudinem, tempore, sed alterutrum utiliter facere, unde sequitur: {Et dimissa turba, ascendit in montem solus orare.} Ita quo nos doceat, quia solitudo bona est, cu nos Dei iterpellare oporteat, propter hoc etiam ad desertum vadi, & ibi permaneat dum orat, erudiens nos in oratione tranquillitatem querere, & a tempore & a loco. H I E R O. Quod autem ascendit solus orare, non ad eum referas, qui de quinque panibus quinque milia hominum satiavit, sed ad eum qui a dicta morte Ioannis secensis in solitudinem, non quo personam domini separamus, sed quo opera eius inter deum hominemque diuisa sunt. AV G. de Ver. Do. Non enim possum hoc in me, sed in te. Agnouit Petrus quid fibi esset a se, quid ad illo cuius voluntate se credit posse, quid nulla humani infirmitatis posset. C H R Y. Vide autem quantus est fervor, quanta fides, non dixit. Ora & deprecare, sed iube, non possum credit quoniam potest Christus ambulare super mare, sed quoniam potest & alios inducere, & concupiscit velociter ad eum ire. Hoc enim tam magnum quisuit propter amorem soli, non propter ostentationem. Non enim dixit: Iube me ire super aquas, sed inde me venire ad te. Pater autem, quod cum in miraculo supra positu ostenderit quod dominatus maris, nunc ad mirabilium signum eos inducit, unde sequitur: {At ille ait: Veni. Et descendens Petrus de nauicula, ambulabat super aquas, vt veniret ad Iesum.} H I E R O. Qui putans dominum corpus, ideo non esse verum, quia super molles aquas quasi molle & aereum incesserit, respondet quonodo ambulauerit Petrus, quem quique verum hominem non negabunt. R A B A. Denique Theodorus scriptor corporale pondus non habuisse dominum secundum carnem, sed abesse pondere super mare ambulasse, sed contrarium fides catholicæ predicit. Nam Dionysius dicit, quod non infatuus corporaliter pondus habentibus, & materiae onus deambulabat super vnde. C H R Y. Petrus autem quod maius est superans, certe vnde maris, a minori turbatur, & a venti impulsu, unde sequitur: {Videns autem ventum validum.} Talis est enim natura humana, vt multotiens in magnis rebus se habens, in minoribus reprehendatur. hic autem quod Petrus timuit, differentiam monstrabat magistris & discipulis, sed & alios discipulos mitigabat. Sicut in duabus fratribus feluris ad dextram molestati sunt, multo magis hic molestati sunt, non dum enim erant spiritu pleni, postea vero spirituales effecti, vbique petro primatum concedunt, & in concionibus eum premitunt. H I E R O. Paululum etiam relinquit tentacionem, vt augeatur fides, & intelligatur se non facultate pollutionis, sed potenti domini confortatum. Ardebat enim in animo eius fides, sed humana fragilitas in profundum trahebat. A V G. de Ver. Do. Praesumpit ergo Petrus de domino, tribulat ut homo, sed reddit ad dominum, unde sequitur: {Et cum ceperit mergi, clamauit dicens: Saluum me fac.} Numquid autem dominus deseret ritubantem, quem audierat inuocantem, unde sequitur: {Et continuo Iesus extensis manum, apprehendit eum.} C H R Y. Ideo autem non inixit ventis quiescere, sed extensis manum, apprehendit eum, quoniam illius fide operata. Cum enim quia a nobis sunt detecerint, tunc ea quae a deo sunt, stant. Ut igitur monstraret, quia non venti immisio, sed ille modica credulitas periculum operabatur, subditur: {Et ait illi: Modica fide, quare dubitas?} In quo manifestat, quia neque ventus nocere potuisse, fides firma fuisse. Sicut autem pullum ante tempus ex nido exirent & casu, mater alis portans, rursum ad nidum reduxit: ita & Christus fecit, unde sequitur: {Et cum ascendisset in nauiculam, cessavit ventus.} Qui autem erant in nauicula, venerunt & adorauerunt eum dicentes: Vere filius deus. R A B A. Quod quidem de natus intelligendum est, sive de apostolis. C H R Y. Vide autem qualiter palatium ad id quod est excusum vniuersos ducebat. Supra enim increpauit mare, nunc autem magis virtutem suam demonstrat, super mare ambulando, & alij hoc item facere iubendo, & perlicitantem faluando, ideoque dicebat ei: {Vere filius dei es.} quod supra non dixerant. H I E R O. Si ergo ad unum signum tranquillitate maris redire, quod post nimis procelas interduum & casu ferri soleat, nautae atq; regatores vere filium dei confitentur, cur arrius ipsum in ecclesia predicat creturam? A V G. de Ver. Do. Mylise autem mons altitudine est. Serm. 14. Quid

Quid autem altius celo in hoc mundo? Quis vero in celum ascendi, nouit fides nostra. Cur autem solas ascendit in celum? quia nemo ascendit in celum, nisi qui de celo descendit, quāmis & cū in fine venit, & nos in celum leauerit, etiam tunc solus ascendet, quia caput cum corpore suo vnu est Christus, nunc autem solus caput ascendit.

Ascendit autem oratione, quia ascendit ad patrem pro nobis interpellare. HIL. Vel apud vesperū solus est, follicitūdinem suam in tempore passionis ostendit, ceteris trepidatione dilapsus. HIE. Ascendit etiā in montem solus, quia turba ad sublimis sequi nō potest, nisi docerit eum iuxta mare in litora. AVG. De Ver. Do. Veritatem dum Christus orat in excelso, nauicula turbatur magnis fluctibus in profundo, & quia insurgunt flatus, poteſt ista nauicula turbari, sed quia Christus orat, nō potest mergi. Nauicula quippe illa ecclasiā cogitate, turbulentū mare, hoc sc̄culum. HILA. Quid autem haec descendere discipulos iubet, & eis transfrētū dūtū ipse dūtū, & dimis̄is turbis ascēdit in montem orare, eis intra Ecclasiā iubet, & periculum fieri vīque in id tempore, quo reuertens in claritatē adiuvi populo oī, qui ex Israēl reliquias salutem reddat, eiusque peccata dimittit, dimis̄o que eo vel in cælestē regnum potius admis̄o, agēs Deo patri gratias in gloria eius, & maiestate confis̄at. Sed inter hęc discipuli vento ac mari adseruntur, & totis seculi motibus, immundis spiritu aduersante iactantur. AVG. De Ver. Do. Quid aliq̄ impiæ voluntatis maxime potestas persecutionem indicet Ecclesiā, super nauiculam Christi grandia vnde confurgit. RABA. Vnde bene dī, quia nauis erat in medio mari, & ipse solus in terra, quia nonnūquā Ecclesia tantis presulis est afflīcta, vt eam dominus deservire videat ad tempus. AVG. De Ver. Do. Venit autem dominus ad visitando discipulos suos, qui turbabātur in mari quarta vigilia noctis, i. extrema parte noctis, vigila n. vna, tres horas habet, ac per hęc nox quartu vigilias habet. HILA. Prima igitur vigilia suis legi, secunda propter harum, tertia corporal aduentus, quarta in reditu claritatis. AVG. De Ver. Do. Qua taigitur vigilia noctis, hoc est pene iam nocte finita, veniet in fine facili, iniquitatis nocte transfacta ad iudicandum viuos & mortuos, venit autem mirabiliter. Surgebant enim fluctus, sed calabantur, quantumlibet, non potestas sc̄culi confurgant, primit eorum, qui sunt in capite, non in capite. HILA. Veniens autem Christus in fine inuenit Ecclesiā sām, & Antichristi spiritu & cœli sc̄culi motibus inuenientur circuātam. Et quia de Antichristi confusione ad omnem tentationem nouitatem solliciti erunt, etiam ad domini aduentum expauecent, falsas rerum imagines metuentes. Sed bonus dominus timorem depellit, dicens: {Ego sum} & aduentus sui fide metum naufragii immunit, repellet. AVG. De Quæst. euang. Vel apud dixerunt discipuli phantasma esse, signat quia quidam qui ceſſerunt diabolo de Christi aduentu dubitabant. Quid autem Petrus implorat auxilium a domino ne mergatur, signat quibusdam tribulationibus etiam, post ultimam persecutionem purgatorum ecclesiā, quod Paulus signat dicens: Salus erit, sc̄tamen quasi per ignem. HILA. Vel apud Petrus ex omni confidentium in nau numero respondere audet, & iuberit sibi ut supra aquas ad dominum veniat praecat, passionis tempore voluntatis sue designat affectum, dum vestigia domini in herēs, ad conēdam mortem conatus est. Sed infirmitatem futura tentationis timiditas eius offendit. Per mecum, n. mortis, v. que ad negandis necessitatem coactus est. Clamor autem eius pœnitētē sua gemitus est. RABA. Respexit dominus, & ad pœnitētēm conuerterit, nam extendit, & indulgentiam tribuit, & sic discipulus falorem inuenit, quia non est volentis neque currēt, sed miserentur Dei. HILA. Quid autem trepidante Petro virtutem venienda ad se dominus non inducit, sed manu apprehensum sustinuit, hęc est ratio. Iolus n. passus pro omnibus, omniū peccata soluebat, nec solum admittit, quicquid vniuerſati præstat, ab uno. AVG. De Ver. Do. In vno etiam Apostolo, i. Petro in ordine Apofoliorū primo, & præcipue in quo figurabatur Ecclasia, vtricq; genū significandum fuit, i. firmi, in hoc quid super aquas ambulauit, & infirmi, in hoc quid dubitauit, nam & vnicuiq; sua cupiditas tempestas est amas Deum? ambulas supra mare. Sub pedibus tuis est sc̄culi timor, amas sc̄culum? absorber te. Sed cum fluebat cupiditate cor tuum, vt vinas cupiditatem inuoca Christi diuinitatem. RABA. Aderit autem dī, si sc̄polis tentationum periculis, pro-

Serm. 14.

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G

G